

رابطه هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی و خلاقیت

در دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه

(تاریخ دریافت ۱۳۹۹/۰۶/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۰۲/۱۲)

خدیدجه صاحب^۱

کارشناس ارشد، گروه مشاوره و راهنمایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه

دکتر حسن امیری^۲

استادیار گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه

چکیده

هوش هیجانی یکی از موضوع‌های اساسی در حیطه روانشناسی است که بر جنبه‌های مختلف زندگی از قبیل خلاقیت و پیشرفت تحصیلی نقش به‌سزایی دارد. هدف این پژوهش با هدف بررسی رابطه هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی و خلاقیت در دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر کرمانشاه انجام شد. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ اجرا توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری کلیه دانش آموزان دوره دوم متوسطه کرمانشاه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بود. روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده گردید. حجم نمونه براساس جدول مورگان ۵۰ نفر از دانش آموزان مقطع دوره دوم متوسطه دبیرستان دخترانه شهر کرمانشاه انتخاب گردید. همه دانش آموزان نمونه پژوهش پرسشنامه های هوش هیجانی بار-آن (۱۹۹۷)، پرسشنامه تورنس (۱۹۷۴) و مقیاس انگیزه پیشرفت (T.M.A) هرمنس (۱۹۷۷) را تکمیل کردند. داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS تحلیل شدند. یافته ها نشان داد که رابطه معنی‌داری بین هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت وجود ندارد ($P > 0/05$)، و

^۱ نویسنده مسئول Email: Kh_saheb@yahoo.com

^۲ Email: ahasan.amiri@yahoo.com

رابطه معنی داری هوش هیجانی و زیرمقیاس های خلاقیت شامل عامل های سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری وجود ندارد ($P > 0/05$) و همچنین هوش هیجانی توان پیش بینی انگیزش پیشرفت و هوش هیجانی توان پیش بینی خلاقیت را در دانش آموزان دوره متوسطه دوم را دارند. نتیجه پژوهش نشان داد که بین هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی و خلاقیت رابطه ای وجود ندارد. بنابراین به منظور رسیدن به سطح بالایی از مهارت های تحصیلی، علاوه بر توانایی های شناختی کلی، دانش آموزان نیازمند به رشد مناسب در جنبه هایی مختلف مؤلفه های هیجانات و خلاقیت می باشند.

واژگان کلیدی: هوش هیجانی، خلاقیت، پیشرفت تحصیلی، دانش آموزان دختر، دوره دوم متوسطه

مقدمه

هوش هیجانی به عنوان یک منطقه مهم تحقیق روانشناختی در سپیده دم هزاره جدید تکامل یافته است. این اشاره به توانایی همراه با مردم و تصمیم‌گیری‌های شخصی است. هوش هیجانی در سال ۱۹۸۰ در یک مقاله توسط پیتر سولوی و جان دی مایر معرفی شد. آن‌ها هوش احساسی را به عنوان مجموعه‌ای از مهارت‌هایی که شامل توانایی نظارت بر احساسات و احساسات خود و دیگران، تشخیص در میان آن‌ها و استفاده از این اطلاعات برای هدایت تفکر و عمل است را توصیف می‌کند. احساسات ما زندگی ما را شکل می‌دهند، تصورات و رفتار ما را شکل می‌دهند، که پس از آن به دیگران نفوذ می‌کنند و بر دیگران تأثیر می‌گذارند. انسان بهترین و عالی‌ترین موجودات خداست و طبیعت چند بعدی است. هوش هیجانی یک عنصر اصلی شخصیت فرد است. فرد عاطفی هوشمند نگرش مطلوب دارد (آرورا، ۲۰۱۶). در آغاز انتظار می‌رفت که بهره هوشی پیشگوی خوبی برای پیشرفت تحصیلی باشد، اما این متغیر در پیشگویی چندان موفق نبود. این امر باعث بحث وجود هوش‌های چندگانه به ویژه هوش هیجانی شد (جنابادی، ۲۰۱۴) در پژوهش‌های انجام شده، هوش هیجانی به دو شیوه متفاوت تعریف شده است. نخستین تعریف از هوش هیجانی، این واژه را به عنوان مجموعه‌ای از توانایی‌ها برای پردازش هیجانی مطرح می‌کند. بر این اساس هوش هیجانی، توانایی تشخیص، ارزیابی و بیان هیجان به شیوه صحیح و سازش یافته است. همچنین، این مفهوم توانایی درک هیجان و آگاهی از هیجان‌ها، توانایی تسهیل فعالیت‌های شناختی و عمل سازش یافته و توانایی نظم‌دهی به هیجان‌ها در شخص و دیگران را در بر می‌گیرد (مایر و همکاران،

^۱- Peter Salovey & John D. Mayer

^۲- Arora

^۳- Jenaabadi

^۴- Adjusted

^۵- the regulation of emotions

۱۹۹۹؛ به نقل از نوفرستی و معین الغربائی، ۱۳۸۹). دوال (۲۰۱۸) چنین تعریف می کند: هوش هیجانی عملکرد مغزی برای ساختن بهترین نمونه از مفیدترین مفهوم احساسات در یک شرایط معین است. به گفته جان دی. میر و پیتر سالووی، هوش هیجانی توانایی درک احساسات و دسترسی و تولید احساسات است تا بتواند به اندیشه کمک کند، احساسات و دانش احساسی را درک کند و به طور انعطاف پذیری احساسات را تنظیم کند تا رشد عاطفی و فکری را افزایش دهد. مایر و سالووی^۱ یک مدل را پیشنهاد کردند که چهار عامل هوش هیجانی را شناسایی کرد:

۱) درک احساسات: گام اول در درک احساسات، این است که آنها را دقیق درک کنید. در بسیاری از موارد ممکن است شامل درک سیگنال های غیر کلامی از قبیل زبان بدن و عبارات صورت.

۲) استدلال با احساسات: گام بعدی شامل استفاده از احساسات برای ترویج تفکر و فعالیت شناختی، احساسات به اولویت دادن به آنچه ما توجه می کنیم و واکنش نشان می دهند، و ما احساسی را به چیزهایی که توجه ما را جذب می کنند، پاسخ می دهیم.

۳) درک احساسات: اگر کسی احساسات عصبی را بیان کند، ناظر باید علت خشم خود را تفسیر و آنچه را که ممکن است به معنی آن باشد.

۴) مدیریت احساسات: توانایی مدیریت احساسات به طور موثر، بخش مهمی از هوش هیجانی است. تنظیم احساسات، پاسخ مناسب و پاسخ به احساسات دیگران، همه جنبه های مهم مدیریت عاطفی هستند (آرورا، ۲۰۱۶).

---

^۱- Dewaele

^۲- Mayer & Salovey

تعریف گلמן از هوش هیجانی بدین صورت است: ظرفیت یا توانایی سازماندهی احساسات و عواطف خود و دیگران، برای برانگیختن خود و کنترل مؤثر احساسات خود و استفاده از آنها در روابط با دیگران». (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۳).

هوش هیجانی در محیط کار از سازه‌ای چندبعدی تشکیل شده که شامل: خودآگاهی، خودکنترلی، انگیزش، همدلی، مهارت‌های اجتماعی می باشد، همچنین گلמן هوش هیجانی را مهارتی می داند که دارنده آن می تواند از طریق خودآگاهی روحیات خود را کنترل کند، از طریق خود مدیریتی آن را بهبود بخشد، از طریق همدلی تأثیر آنها را درک کند و از طریق مدیریت روابط به شیوه‌ای رفتار کند که روحیه خود و دیگران را بالا ببرد (کر و همکاران، ۲۰۰۶، نقل از ملکی، ۱۳۹۵). از سازه‌های مؤثر در هوش هیجانی خلاقیت است. خلاقیت در برگیرنده تولید راه‌حل‌های اصیل و تازه، حل مسائل مبهم و بسیار پیچیده است (قدرتی و همکاران، ۱۳۹۰). خلاقیت به معنی توانایی ایجاد کارهای جدید است (نادری و همکاران، ۲۰۱۰) در تعریف خلاقیت، ساویل (۲۰۰۶)، آن را حالتی از ذهن می داند که بر پایه‌ی آن، هوش‌های چندگانه به طور متحد عمل می کنند و در این حالت است که خلاقیت یک توانایی بالقوه در فرد خلق می کند و موجب می شود او با یک تمرکز اثربخش، به نوآوری برسد. پس، می توان گفت که خلاقیت راهکاری برای رسیدن به هدف است نه خود هدف (اسمیث و اسمیث، ۲۰۱۰). خلاقیت ناشی از تأثیر بسیاری از عوامل - شخصی، اجتماعی،

^۱- Self -Awarness

^۲- Self-Regulation

^۳- Motivation

^۴- Empathy

^۵- Social Skills

^۶ Kerr et al

^۷- creativity

^۸- Smith & Smith

فرهنگی و محیطی است (رابینسون و همکاران، ۲۰۱۹). بسیاری از نظریه‌های معاصر مربوط به هوش و خلاقیت در مبانی ارائه شده و به‌طور مداوم جایگزین آن‌ها شده‌اند. دانش‌آموزان در خدمت خلاقیت هستند، زیرا آن‌ها دارای مهارت‌هایی برای استنتاج و موقعیت خود هستند و خلاقیت، احساسات و مهارت‌های بین فردی دارند (سahین و لی، ۲۰۱۶). در پژوهش تریپاتی^۳ (۲۰۱۹) نشان داد بین هوش هیجانی و خلاقیت دانشجویان رابطه وجود دارد. و همچنین خلاقیت بر پیشرفت تحصیلی تأثیر فراوانی دارد. زندگی تحصیلی، یکی از مهم‌ترین ابعاد زندگی اشخاص است که بر سایر ابعاد زندگی تأثیر فراوان دارد. در این بین یکی از مسائل و مشکلات اساسی زندگی افراد و نظام آموزشی هر کشور، افت تحصیلی و پایین بودن سطح عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان آن کشور است. این پدیده علاوه بر زیان‌های هنگفت اقتصادی، سلامت روانی فراگیرندگان را مخدوش می‌نماید. عوامل مختلفی بر عملکرد تحصیلی افراد تأثیر می‌گذارد که متخصصان تعلیم و تربیت آن‌ها را به چهار دسته عوامل فردی، آموزشگاهی، خانوادگی و اجتماعی تقسیم کرده‌اند که در بین عوامل فردی، یکی از عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی افراد، هوش و توانایی ذهنی او است (جعفری و احمدزاده، ۱۳۹۳). انگیزه پیشرفت یکی از نیازهای اساسی و تعیین‌کننده رفتار آدمی است که می‌توان آن را به‌عنوان عامل نیرودهنده، هدایت‌گر و نگهدارنده رفتار تعریف نمود (همایی و همکاران، ۱۳۸۸)، بنابراین، انگیزش پیشرفت، میل و علاقه در دستیابی به موفقیت و حضور مؤثر در فعالیت‌هایی است که تعیین‌کننده موفقیت فرد محسوب می‌شوند (حسین مردی و حسین مردی، ۱۳۹۴). پیشرفت تحصیلی در مقاطع ابتدایی باعث پیشرفت دانش‌آموزان در سایر مراحل تحصیلی می‌گردد، عوامل بسیاری باعث پیشرفت تحصیلی می‌گردد که از آن جمله می‌توان به هوش عمومی، سواد والدین، سطح آگاهی معلم، محیط مدرسه، هوش هیجانی، استعداد و خلاقیت اشاره کرد. از آنجایی که پرورش خلاقیت و هوش هیجانی

---

^۱- Robinson & et al

^۲- Şahin & Lee

^۳- Tripathi

در این دوره آغاز می‌شود (مژدگان و میرحاج، ۱۳۹۴)، ولی می‌توان مهم‌ترین هدف مدرسه را پیشرفت و موفقیت علمی دانش آموزان دانست که می‌تواند در درس خاص یا تخصص در بخشی از دانش باشد. به‌طور کلی می‌توان گفت که در نظام آموزش و پرورش منظور از پیشرفت تحصیلی دستیابی به اهداف آموزشی موردنظر دوره آموزشی است که با اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی که تعیین میزان کمی دستیابی به پیشرفت تحصیلی می‌باشد می‌توان حدود دستیابی به اهداف آموزشی را مشخص نمود (اسکندری و همکاران، ۱۳۹۱)

پژوهش‌های لانواتی و توماس (۲۰۱۸) بررسی یک مدل نظری که نشان دهنده تأثیر هوش، شخصیت، هوش هیجانی و خلاقیت بر پیشرفت تحصیلی است. در مجموع ۲۲۲ دانشجوی دانشگاه اندونزی در این مطالعه شرکت کردند. نتایج نشان داد که اثر مستقیم معناداری هوش و شخصیت بر پیشرفت تحصیلی و تأثیر غیرمستقیم هوش هیجانی و خلاقیت بر پیشرفت تحصیلی، به واسطه شخصیت، نشان داده شده است. حسین مردی و حسین مردی (۱۳۹۴)، نشان داد که بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی همبستگی معنی‌داری وجود دارد، ولی بر پایه نتایج تحلیل رگرسیونی، هوش هیجانی نتوانست پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی کند. در تحقیق انجام شده توسط فارسیان و همکاران (۱۳۹۴)، مشخص شد که سطح هوش هیجانی بالاتر، با انگیزه پیشرفت بیشتر همراه است. مژدگان و میرحاج (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین هوش هیجانی و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی شهر تهران نتایج نشان داد که بین هوش هیجانی و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع ابتدایی همبستگی مثبت معنادار ($P < 0/01$) وجود دارد. آناند و کاویتا (۲۰۱۲) دریافتند که در مطالعه خود رابطه بین عملکرد آکادمیک و خلاقیت معلمان چشمگیر رابطه معنی‌داری ندارد. الام^۳ (۲۰۱۳) توصیه می‌کند که هوش هیجانی و خلاقیت باید آموزش داده شود، تسهیل شود و به

^۱- Lanawati, & Thomas

^۲- Anand & Kavita

^۳- Alam

عنوان یک دوره جداگانه در نظام آموزشی مورد ارزیابی قرار گیرد. معلمان باید آموزش ببینند و روش هایی را که خلاقیت و محیط دوستانه هوش هیجانی را سریعتر می کنند، آموزش دهند. جایرام^۱ (۲۰۱۳) دریافتند که بین ابعاد خلاقیت و خلاقیت کل رابطه مثبتی وجود دارد. اوپادایای^۲ (۲۰۱۳) دریافت که تفاوت معناداری در خلاقیت بین دانشجویان وضعیت اقتصادی اجتماعی بالا و متوسط وضعیت اجتماعی و اقتصادی وجود ندارد. آگاروال^۳ (۲۰۱۳) تفاوت معناداری بین دانش آموزان دبیرستانی با سن و تحصیلات عاطفی هوشمند بالا و پایین بر روی روان شناختی به عنوان یک عامل خلاقیت پیدا کرد. یاده و شارما (۲۰۱۳) دریافتند که ارتباط معناداری بین دو متغیر هوش هیجانی و خلاقیت وجود ندارد و همچنین هوش هیجانی در سطوح بالا و پایین در اضطراب تحصیلی برای معلمان و دانش آموزان متفاوت است. در این پژوهش تلاش شد تا با بررسی همه عوامل پاسخگوی این سوال باشد آیا متغیرها هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی و خلاقیت ارتباط خواهد داشت؟ هدف از این پژوهش بررسی رابطه هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی و خلاقیت در دانش آموزان دوره دوم متوسطه می باشد.

فرضیه: بین هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دوره دوم متوسطه رابطه معناداری وجود دارد.

بین هوش هیجانی با خلاقیت در دانش آموزان دوره دوم متوسطه رابطه معناداری وجود دارد.

بخش اول: روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ اجرا توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری کلیه دانش آموزان دوره دوم متوسطه کرمانشاه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بود.

^۱- Jayaram

^۲- Upadhyay

^۳- Agarwal

روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده گردید. حجم نمونه براساس جدول مورگان ۵۰ نفر از دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه دبیرستان دخترانه شهر کرمانشاه انتخاب گردید. پرسشنامه

پرسشنامه هوش هیجانی: پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن (۱۹۹۷) ساخته شد و این ابزار شامل ۹۰ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود. او با روش آلفای کرونباخ پایایی آن را ۰/۹۳ گزارش کرد (بار-آن، ۱۹۹۷). همچنین گلستان جهرمی و همکاران (۱۳۸۷) با روش آلفای کرونباخ پایایی آن را ۰/۸۶ گزارش کرد. هر دو پژوهش‌روایی پرسشنامه را با نظر متخصصان تأیید کردند.

پرسشنامه خلاقیت: این پرسشنامه توسط تورنس^۴ (۱۹۷۴) ساخته شد. این پرسشنامه شامل ۶۰ گویه است که با استفاده از مقیاس سه درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود که امتیاز بالاتر نشانه گزارش کرد. همچنین عابدی (۱۳۸۵) با روش آلفای کرونباخ پایایی آن را ۰/۷۳ و روایی آن را ۰/۶۷ گزارش کرد.

انگیزه پیشرفت: برای سنجش متغیر انگیزه پیشرفت، از مقیاس انگیزه پیشرفت (T.M.A) هرمنس (۱۹۷۰) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۲۹ سؤال که به صورت طیف لیکرت ۴ گزینه‌ای از خیلی زیاد تا خیلی کم می‌باشد. هرمنس روایی محتوایی این پرسشنامه و پایایی آن را با آلفای کرونباخ ۰/۸۴ برآورد کرده است. پرسشنامه ذکر شده در سال ۷۹ در دانشگاه آزاد واحد ساوه، رواسازی و اعتباریابی شد؛ و پایایی آن با آلفای کرونباخ ۰/۸۳ برآورد شد.

^۱- emotional intelligence questionnaire

^۲- Bar-on

^۳- creativity questionnaire

^۴- Torrance

^۵- Progress Motivation

بخش دوم: یافته های پژوهش

در این بخش یافته های توصیفی و یافته های استنباطی تشکیل شده است، در یافته های توصیفی میانگین و انحراف معیار متغیرهای اصلی پژوهش بدست آمده است و در بخش استنباطی با توجه به فرضیه های پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است.

بند اول: یافته ها

محدوده سنی شرکت کنندگان در این پژوهش ۱۵ تا ۱۹ سال می باشد که شامل دانش متوسطه دختر است. از آنجا که تمامی آزمودنی ها دختر می باشند نیازی به مقایسه نتایج بدست آمده با شرایط مشابه در پسران نمی باشد. همان گونه که در جدول مشاهده می شود میانگین نمره هوش هیجانی ۲۸۹,۴۰ با انحراف معیار ۱۷,۰۸۲، میانگین نمره انگیزش پیشرفت ۸۹,۱۸ با انحراف معیار ۷,۱۷۹ و میانگین نمره خلاقیت ۸۶,۶۰ با انحراف معیار ۱۵,۶۰۰ بدست آمده است.

جدول (۱): ضریب همبستگی بین هوش هیجانی با انگیزش پیشرفت، خلاقیت و زیرمقیاس های خلاقیت

عامل انعطاف پذیری	عامل ابتکار	عامل بسط	عامل سیالی	خلاقیت	انگیزش پیشرفت		
۰,۰۵۵	-۰,۰۵۵	-۰,۱۱۷	-۰,۱۹۴	-۰,۰۷۷	۰,۱۸۶	ضریب پیرسون	هوش هیجانی
۰,۷۰۲	۰,۷۰۷	۰,۴۱۷	۰,۱۷۷	۰,۵۹۳	۰,۱۹۵	معنی داری	

۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	تعداد	
----	----	----	----	----	----	-------	--

همان گونه که در جدول مشاهده می شود همبستگی بین هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت برابر است با $(R=0/186)$ در سطح $P>0/05$ که از لحاظ آماری معنی دار نمی باشد. بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین این دو متغیر تایید می شود و می توان نتیجه گرفت که هیچ رابطه معنی داری بین هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت وجود ندارد. همچنین مشاهده می شود همبستگی بین هوش هیجانی و خلاقیت برابر است با $(R=-0/077)$ در سطح $P>0/05$ که از لحاظ آماری معنی دار نمی باشد. بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین این دو متغیر تایید می شود و می توان نتیجه گرفت که هیچ رابطه معنی داری بین هوش هیجانی و خلاقیت وجود ندارد. همبستگی بین هوش هیجانی و زیرمقیاس های خلاقیت شامل عامل های سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری به ترتیب برابر است با $(0/055, 0/055, -0/117, -0/194)$ و $(R=-0/077)$ که همگی در سطح $P>0/05$ می باشند و از لحاظ آماری معنی دار نمی باشد. بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین این زیر مقیاس ها و هوش هیجانی تایید می شود و می توان نتیجه گرفت که هیچ رابطه معنی داری بین هوش هیجانی و زیرمقیاس های خلاقیت وجود ندارد. برای تحلیل داده های مربوط به این فرضیه که هوش هیجانی توان پیش بینی انگیزش پیشرفت را در دانش آموزان دوره متوسطه دوم را دارند، از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون در جدول ۲ ارائه گردیده است.

جدول (۲): نتایج آزمون رگرسیون مربوط به پیش بینی انگیزش پیشرفت بر اساس متغیر پیش بین

منبع واریانس	مجموع مجذورات	D F	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	R	R ²	SE
رگرسیون	۱۹۶۱	۳	۳۲۰	۱۷۱	۰/۰۰۰	۰/۹۸۶	۰/۹۷۲	۰/۸۲۲
ن	۶۶۴۹۴		۲۱۴۹۸	۲۶۹۹		۰	۰	۲

					۲۱/۵۹۹	۵۷	۵۰۹۷/۲۶۸	باقیمانده
						۶۰	۱۹۶۷ ۱۵۴۸۸	کل

بر اساس این نتایج میزان F مشاهده شده (۲۶۹۹/۱۷۱) معنادار است ($p \leq 0.05$) و 0.۹۷۲ و واریانس مربوط به انگیزش پیشرفت توسط متغیرهای پیش‌بین تبیین می‌شوند ($R^2=0.۹۷۲$). با توجه به معنی دار بودن رگرسیون متغیرهای پیش‌بین بر انگیزش پیشرفت ضرایب مربوط به معادله پیش‌بینی در جدول شماره ۲ ارائه گردیده است.

جدول (۲): ضرایب پیش‌بینی متغیر پیش‌بین بر انگیزش پیشرفت

سطح معناداری	T	β	SE	B	مدل
۰/۰۰۱	۳/۴۳۹		۲/۵۰۶	۸/۶۱۶	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۷/۷۴۳	۰/۳۲۴	۰/۰۵۹	۰/۴۶۰	مهارت‌های درون فردی
۰/۰۱۲	۹/۲۵۱	۰/۴۴۷	۰/۰۳۲	۰/۲۱۵	مهارت‌های میان فردی
۰/۰۰۰	۷/۳۱	۰/۳۹۱	۰/۰۴۵	۰/۳۵۵	مهارت انضباطی
۰/۰۰۰	۷/۷۲۶	۰/۳۵۶	۰/۰۵۱	۰/۴۱۲	کنترل فشار روانی
۰/۰۰۰	۷/۱۵۷	۰/۳۷۵	۰/۰۴۷	۰/۳۶۷	خلق عمومی

جدول ۳ ضرایب رگرسیون هر یک از پنج متغیر پیش‌بین را نشان می‌دهد که می‌توانند واریانس متغیر انگیزش پیشرفت را به صورت معنی دار تبیین کنند. ضریب تأثیر مهارت‌های درون فردی ($B=0.۴۶۰$) با توجه به آماره T نشان می‌دهد که مهارت‌های درون فردی با

اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به میزان مهارت‌های درون فردی اضافه شود، مقدار ۰/۴۶۰ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه می‌شود. ضریب تأثیر مهارت‌های میان فردی ($B=0/215$) با توجه به آماره T نشان می‌دهد که مهارت‌های درون فردی با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره مهارت‌های میان فردی اضافه شود مقدار ۰/۲۱۵ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر مهارت انضباطی ($B=0/355$) با توجه به آماره T نشان می‌دهد که مهارت انضباطی با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره مهارت انضباطی اضافه شود مقدار ۰/۳۵۵ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر کنترل فشار روانی ($B=0/412$) با توجه به آماره T نشان می‌دهد که کنترل فشار روانی با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره کنترل فشار روانی اضافه شود مقدار ۰/۴۱۲ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر خلق عمومی ($B=0/367$) با توجه به آماره T نشان می‌دهد که خلق عمومی با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره خلق عمومی اضافه شود مقدار ۰/۳۶۷ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه خواهد شد. برای تحلیل داده‌های مربوط به این فرضیه که هوش هیجانی توان پیش‌بینی انگیزش پیشرفت را در دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم را دارد، از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون در جدول ۳ ارائه گردیده است.

جدول (۳): نتایج آزمون رگرسیون مربوط به پیش‌بینی انگیزش پیشرفت بر اساس متغیر

SE	R ^۲	R	سطح معنادار ی	F	میانگین مجذورات	D F	مجموع مجذورات	منبع واریانس
/۸۲۲	/۹۷۲	/۹۸۶	۰/۰۰۰	/۱۷۱	/۳۲۰	۳	/۹۶۱	رگرسیون
۲	۰	۰		۲۶۹۹	۲۱۴۹۸		۶۶۴۹۴	ن
					۲۱/۵۹۹	۵۷	۵۰۹۷/۲۶۸	باقیمانده
						۶۰	/۹۶۷ ۱۵۴۸۸	کل

بر اساس این نتایج میزان F مشاهده شده (۲۶۹۹/۱۷۱) معنادار است ($p \leq 0.05$) و ۰/۹۷۲ و واریانس مربوط به انگیزش پیشرفت توسط متغیرهای پیش بین تبیین می شوند ($R^2=0.972$). با توجه به معنی دار بودن رگرسیون متغیرهای پیش بین بر انگیزش پیشرفت ضرایب مربوط به معادله پیش بینی در جدول شماره ۴ ارائه گردیده است.

جدول (۴): ضرایب پیش بینی متغیر پیش بین بر انگیزش پیشرفت

سطح معناداری	T	β	SE	B	مدل
۰/۰۰۱	۳/۴۳۹		۲/۵۰۶	۸/۶۱۶	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۷/۷۴۳	۰/۳۲۴	۰/۰۵۹	۰/۴۶۰	مهارت های درون فردی
۰/۰۱۲	۹/۲۵۱	۰/۴۴۷	۰/۰۳۲	۰/۲۱۵	مهارت های میان فردی
۰/۰۰۰	۷/۳۱	۰/۳۹۱	۰/۰۴۵	۰/۳۵۵	مهارت انضباطی

۰/۰۰۰	۷/۷۲۶	۰/۳۵۶	۰/۰۵۱	۰/۴۱۲	کنترل فشار روانی
۰/۰۰۰	۷/۱۵۷	۰/۳۷۵	۰/۰۴۷	۰/۳۶۷	خلق عمومی

جدول ۵ ضرایب رگرسیون هر یک از پنج متغیر پیش بین را نشان می دهد که می تواند واریانس متغیر انگیزش پیشرفت را به صورت معنی دار تبیین کنند. ضریب تأثیر مهارت های درون فردی ($B=0/460$) با توجه به آماره T نشان می دهد که مهارت های درون فردی با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به میزان مهارت های درون فردی اضافه شود، مقدار ۰/۴۶۰ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه می شود. ضریب تأثیر مهارت های میان فردی ($B=0/215$) با توجه به آماره T نشان می دهد که مهارت های درون فردی با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره مهارت های میان فردی اضافه شود مقدار ۰/۲۱۵ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر مهارت انضباطی ($B=0/355$) با توجه به آماره T نشان می دهد که مهارت انضباطی با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره مهارت انضباطی اضافه شود مقدار ۰/۳۵۵ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر کنترل فشار روانی ($B=0/412$) با توجه به آماره T نشان می دهد که کنترل فشار روانی با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره کنترل فشار روانی اضافه شود مقدار ۰/۴۱۲ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر خلق عمومی ($B=0/367$) با توجه به آماره T نشان می دهد که خلق عمومی با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به انگیزش پیشرفت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره خلق عمومی اضافه شود مقدار ۰/۳۶۷ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه

خواهد شد. برای تحلیل داده های مربوط به این فرضیه که هوش هیجانی توان پیش بینی خلاقیت را در دانش آموزان دوره متوسطه دوم را دارند، از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون در جدول ۵ ارائه گردیده است.

جدول (۵) نتایج آزمون رگرسیون مربوط به پیش بینی خلاقیت بر اساس متغیر پیش بین

SE	R ^۲	R	سطح معناداری	F	میانگین مجذورات	D F	مجموع مجذورات	منع واریانس
۱/۵۶۶	۱/۷۹۳	۱/۸۹۱	۰/۰۰۰	۱/۱۰۹	۱/۸۴۴	۳	۱/۲۳۱	رگرسیو ن
۱	۰	۰		۲۱۵۴	۲۰۱۵۹		۶۳۵۷۵	
					۱۹/۱۰۹	۴۷	۴۵۳۶/۵۷۷	باقیمانده
						۵۰	۱/۱۶۴	کل
							۱۳۵۹۹	

بر اساس این نتایج میزان F مشاهده شده (۲۱۵۴/۱۰۹) معنادار است ($p \leq 0.05$) و ۰/۹۷۲ و واریانس مربوط به خلاقیت توسط متغیرهای پیش بین تبیین می شوند ($R^2 = 0.793$). با توجه به معنی دار بودن رگرسیون متغیرهای پیش بین بر خلاقیت ضرایب مربوط به معادله پیش بینی در جدول شماره ۶ ارائه گردیده است.

جدول (۶): ضرایب پیش بینی متغیر پیش بین بر خلاقیت

سطح معناداری	T	β	SE	B	مدل
۰/۰۰۰	۲/۱۰۸		۱/۳۵۶	۶/۱۱۲	مقدار ثابت

۰/۰۰۰	۴/۱۱۹	۰/۴۴۹	۰/۰۶۸	۰/۵۵۱	مهارت های درون فردی
۰/۰۰۰	۵/۵۸۸	۰/۲۸۶	۰/۰۷۴	۰/۶۱۲	مهارت های میان فردی
۰/۰۰۱	۳/۷۱۹	۰/۳۰۲	۰/۰۴۵	۰/۳۴۵	مهارت انضباطی
۰/۰۰۱	۳/۸۲۵	۰/۳۱۵	۰/۰۳۲	۰/۲۶۹	کنترل فشار روانی
۰/۰۰۰	۳/۲۵۴	۰/۴۲۱	۰/۰۵۲	۰/۴۷۵	خلق عمومی

جدول ۷ ضرایب رگرسیون هر یک از پنج متغیر پیش بین را نشان می دهد که می تواند واریانس متغیر خلاقیت را به صورت معنی دار تبیین کنند. ضریب تأثیر مهارت های درون فردی ($B=0/551$) با توجه به آماره T نشان می دهد که مهارت های درون فردی با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به میزان مهارت های درون فردی اضافه شود، مقدار ۰/۵۵۱ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه می شود. ضریب تأثیر مهارت های میان فردی ($B=0/612$) با توجه به آماره T نشان می دهد که مهارت های درون فردی با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره مهارت های میان فردی اضافه شود مقدار ۰/۶۱۲ بر نمره فرد در خلاقیت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر مهارت انضباطی ($B=0/345$) با توجه به آماره T نشان می دهد که مهارت انضباطی با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره مهارت اضافه شود مقدار ۰/۳۴۵ بر نمره فرد در خلاقیت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر کنترل فشار روانی ($B=0/269$) با توجه به آماره T نشان می دهد که کنترل فشار روانی با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره کنترل فشار روانی اضافه شود مقدار ۰/۲۶۹ بر نمره فرد در خلاقیت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر خلق

عمومی ($B=0/475$) با توجه به آماره T نشان می دهد که خلق عمومی با اطمینان $0/95$ می تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره خلق عمومی اضافه شود مقدار $0/475$ بر نمره فرد در خلاقیت اضافه خواهد شد.

برای تحلیل داده های مربوط به این فرضیه که هوش هیجانی توان پیش بینی خلاقیت را در دانش آموزان دوره متوسطه دوم را دارند، از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون در جدول ۷ ارائه گردیده است.

جدول (۷): نتایج آزمون رگرسیون مربوط به پیش بینی خلاقیت بر اساس متغیر پیش بین

SE	R ^۲	R	سطح معنادار	F	میانگین مجدورات	DF	مجموع مجدورات	منبع واریانس
۱/۵۶۶	۰/۷۹۳	۰/۸۹۱	۰/۰۰۰	۲۱۵۴/۱۰۹	۲۰۱۵۹/۸۴۴	۳	۶۳۵۷۵/۲۳۱	رگرسیون
					۱۹/۱۰۹	۴۷	۴۵۳۶/۵۷۷	باقیمانده
						۵۰	۱۳۵۹۹/۱۶۴	کل

بر اساس این نتایج میزان F مشاهده شده ($2154/109$) معنادار است ($p \leq 0.05$) و $0/972$ واریانس مربوط به خلاقیت توسط متغیرهای پیش بین تبیین می شوند ($R^2=0/793$). با توجه به معنی دار بودن رگرسیون متغیرهای پیش بین بر خلاقیت ضرایب مربوط به معادله پیش بینی در جدول شماره ۸ ارائه گردیده است.

جدول (۸): ضرایب پیش‌بینی متغیر پیش‌بین بر خلاقیت

سطح معناداری	T	β	SE	B	مدل
۰/۰۰۰	۲/۱۰۸		۱/۳۵۶	۶/۱۱۲	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۴/۱۱۹	۰/۴۴۹	۰/۰۶۸	۰/۵۵۱	مهارت‌های درون فردی
۰/۰۰۰	۵/۵۸۸	۰/۲۸۶	۰/۰۷۴	۰/۶۱۲	مهارت‌های میان فردی
۰/۰۰۱	۳/۷۱۹	۰/۳۰۲	۰/۰۴۵	۰/۳۴۵	مهارت انضباطی
۰/۰۰۱	۳/۸۲۵	۰/۳۱۵	۰/۰۳۲	۰/۲۶۹	کنترل فشار روانی
۰/۰۰۰	۳/۲۵۴	۰/۴۲۱	۰/۰۵۲	۰/۴۷۵	خلق عمومی

جدول ۹ ضرایب رگرسیون هر یک از پنج متغیر پیش‌بین را نشان می‌دهد که می‌توانند واریانس متغیر خلاقیت را به صورت معنی‌دار تبیین کنند. ضریب تأثیر مهارت‌های درون فردی ($B=۰/۵۵۱$) با توجه به آماره T نشان می‌دهد که مهارت‌های درون فردی با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به میزان مهارت‌های درون فردی اضافه شود، مقدار ۰/۵۵۱ بر نمره فرد در انگیزش پیشرفت اضافه می‌شود. ضریب تأثیر مهارت‌های میان فردی ($B=۰/۶۱۲$) با توجه به آماره T نشان می‌دهد که مهارت‌های درون فردی با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره مهارت‌های میان فردی اضافه شود مقدار ۰/۶۱۲ بر نمره فرد در خلاقیت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر مهارت انضباطی ($B=۰/۳۴۵$) با توجه

به آماره T نشان می‌دهد که مهارت انضباطی با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره مهارت اضافه اضافه شود مقدار ۰/۳۴۵ بر نمره فرد در خلاقیت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر کنترل فشار روانی ($B=0/269$) با توجه به آماره T نشان می‌دهد که کنترل فشار روانی با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره کنترل فشار روانی اضافه شود مقدار ۰/۲۶۹ بر نمره فرد در خلاقیت اضافه خواهد شد. همچنین، ضریب تأثیر خلق عمومی ($B=0/475$) با توجه به آماره T نشان می‌دهد که خلق عمومی با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به خلاقیت را پیش‌بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به نمره خلق عمومی اضافه شود مقدار ۰/۴۷۵ بر نمره فرد در خلاقیت اضافه خواهد شد.

نتیجه گیری

خلاقیت و انگیزش پیشرفت از جمله مواردی هستند که در زمینه تحصیل دانش آموزان و دانشجویان بسیار پر اهمیت هستند و پژوهش‌های زیادی در این زمینه صورت گرفته است و ارتباط آن‌ها را با متغیرهای دیگری که به نظر پژوهشگران در این زمینه تأثیرگذار هستند مورد بررسی واقع گردیده‌اند. هدف از پژوهش حاضر مشخص کردن رابطه بین هوش هیجانی با انگیزش پیشرفت و خلاقیت در دانش آموزان دوره دوم متوسطه دختر در شهر کرمانشاه می‌باشد. همان‌طور که از نتایج بدست آمده مشاهده شد در پژوهش در این پژوهش ارتباط معناداری بین متغیرهای هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت و همچنین خلاقیت دانش آموزان بدست نیامد. لانواتی و توماس (۲۰۱۸) نتایج نشان داد هوش هیجانی و خلاقیت بر پیشرفت تحصیلی، به واسطه شخصیت تأثیر معناداری ندارد و با پژوهش حاضر همسو می‌باشد. سلیمانی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی بر روی ارتباط هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت تحصیلی دریافت که بین این دو متغیر ارتباط معناداری وجود دارد. هوشمندان مقدم فرد و همکاران)

(۱۳۹۵) در پژوهش خود که مشابه متغیرهای این پژوهش می‌باشد دریافتند که رابطه مثبت و معنی‌داری بین هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت تحصیلی وجود دارد. گوجارا و همکاران (۲۰۱۰) در مطالعه بر روی دانشجویان هندی نشان دادند که افزایش سن و مذکر بودن عامل مؤثر در تعیین هوش هیجانی به شمار می‌رود. نتایج به دست آمده در این پژوهش با هیچکدام از یافته‌های این پژوهشگران همسو نمی‌باشد. ملکی (۱۳۹۵) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه بین هوش هیجانی و خلاقیت در بین دانش‌آموزان دوره متوسطه دریافت که بین هوش هیجانی و خلاقیت در بین دانش‌آموزان دوره متوسطه رابطه معنادار وجود دارد. امیری و پرتابیان (۱۳۹۵) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه هوش هیجانی و خلاقیت در دانشجویان دریافت که رابطه معناداری بین متغیرها وجود دارد با این پژوهش غیرهمسو می‌باشند. در پژوهش تریپاتیا (۲۰۱۹) نتایج نشان داد بین هوش هیجانی و خلاقیت دانشجویان رابطه وجود دارد. بر خلاف آنچه در نتایج پژوهش حاضر بدست آمد در بیشتر پژوهش‌هایی که در این زمینه انجام شده است روابط معناداری بین متغیرهای مورد بحث به دست آمده است. برخی مسائل در میان آزمودنی‌ها و یا تفاوت فرهنگی یا هر مسئله دیگری که به عنوان واسطه بر روی نتایج تأثیر می‌گذارند می‌توانند نتایج را طور دیگری رقم بزنند. با این وصف می‌توان گفت هوش هیجانی می‌تواند در بالا بردن انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان نقش ویژه‌ای ایفا کند و به صورت فزاینده‌ای انگیزش دانش‌آموز را در اغلب موارد ارتقاء دهد. همچنین هوش هیجانی در دانش‌آموزان با خلاقیت نیز ارتباطی تنگاتنگ در پژوهش‌های مورد اشاره داشته است اما با توجه معنی‌دار نبودن ارتباط خلاقیت و هوش هیجانی در این پژوهش می‌توان گفت که گاه‌آ مسائل مهمتری در دانش‌آموزان وجود دارد که باعث ارتقاء خلاقیت آنها در زمینه‌های مختلف می‌شود که در این پژوهش هوش هیجانی در میان آن موارد وجود ندارد.

در تبیین این یافته‌ها باید گفت که هوش هیجانی عامل مؤثر و تعیین‌کننده در برآیندهای زندگی واقعی مانند موفقیت در دانشگاه، مدرسه، تحصیل، موفقیت در شغل و روابط بین شخصی و به

طور کلی در کنش وری سلامت می‌باشد. برخورداری از هوش هیجانی بالا پیامدهای تحصیلی و اجتماعی مثبتی را در دانشجویان پیش‌بینی می‌کند، بنابراین به کارگیری صحیح نتایج پژوهش‌هایی از این قبیل در برنامه‌های برنامه‌های پیشگیری مبتنی بر یادگیری هیجانی و اجتماعی می‌تواند منجر به تغییرات ارزشمند و مثبت در سطح آموزشی دانشگاه و مدرسه گردد. برخلاف نتایج به دست آمده در این پژوهش در بیشتر پژوهش‌ها ارتباطی معنادار بین متغیرهای مورد پژوهش به دست آمده است عدم ارتباط بین متغیرهای این پژوهش را می‌توان به شرایط، موقعیت و شاید جامعه آماری محدود آن دانست البته حتی زمان انجام پژوهش نیز می‌تواند در به دست آمدن نتایج ناهمسو دخیل باشد به این ترتیب که در فصول امتحان یا مواقعی که دانش آموز تحت فشارهای تحصیلی و خانوادگی می‌باشد نظرات آنان در هنگام پرسشنامه‌ها می‌تواند تغییرات زیادی در نگرش آنها و نحوه پاسخگویی شان داشته باشد. بنابراین توصیه می‌شود پژوهشگران این مسائل را در پژوهش‌های بعدی مد نظر داشته باشند. بنابراین، با توجه به اهمیت هوش هیجانی در ارتقا دانشجویان و موفقیت تحصیلی آنان، پیشنهاد می‌گردد در برنامه‌های آموزشی به هوش هیجانی و لزوم ارتقا آن توجه لازم به عمل آید. لازم به ذکر است برنامه‌ریزی جهت تحقق این امر باید با توجه به تفاوت های فردی، فرهنگی و اجتماعی جوامع صورت گیرد.

منابع و مآخذ

اسکندری، سجاد؛ حمیدی، فریده و نصری، صادق (۱۳۹۱). بررسی رابطه هوش هیجانی و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان هنرستان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی، دانشدکه علوم انسانی.

امیری، مهدی و پرتابیان، اکبر (۱۳۹۵). بررسی رابطه مؤلفه‌های هوش هیجانی با خلاقیت دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه‌های پیام نور جنوب فارس)، فصلنامه علمی، پژوهشی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، دوره پنجم، شماره چهارم. ۲۱۶-۱۹۱.

تقوایی یزدلی، زهرا؛ یزدخواستی، علی و رحیمی، حمید (۱۳۹۳). ارتباط وضعیت برنامه درسی پنهان و میزان هوش هیجانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان و دانشگاه کاشان، فصلنامه علمی - ترویجی راهبردهای آموزشی، ۶(۴)، ۲۳۹-۲۳۴.

حسین مردی، علی اصغر و حسین مردی، زهرا (۱۳۹۴). پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی براساس هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن در سال ۱۳۹۲، مجله علمی پژوهشان، دوره ۱۳، شماره ۳، صص ۲۲-۱۵.

سلیمانی، محمدعلی؛ پهلوان شریف، سعید؛ پورموسی، یاسمن و یعقوب زاده، آمنه (۱۳۹۵). بررسی ارتباط هوش هیجانی با انگیزش تحصیلی و تعیین فاکتورهای پیش‌بینی کننده آن‌ها در نمونه‌ای از دانشجویان علوم پزشکی، نشریه علمی - پژوهشی روان‌پرستاری، دوره ۴، شماره ۴.

عابدی، احمد (۱۳۸۵). بررسی رابطه خلاقیت و انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه شهر اصفهان با عملکرد تحصیلی آنها در درس ریاضی، فصلنامه دانشگاه تبریز، ۱(۱)، ۵۴-۳۷.

فارسیان، محمدرضا؛ رضایی، ناهید و پناهنده، سامیه (۱۳۹۴). رابطه بین انگیزه پیشرفت، هوش هیجانی و اضطراب کلاس زبان خارجی دانشجویان زبان فرانسه دانشگاه فردوسی مشهد، دو ماهنامه جستارهای زبانی، ۴ (۲۵)، ۲۰۰-۱۸۳.

گلستان جهرمی، فاطمه؛ پورشهریاری، مه‌سیما و اصغر نژادفرید، علی اصغر (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تیزهوش و عادی، مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، ۵ (۱)، ۷۹-۹۸.

مژدگان، سپیده و میرحاج، شیرین (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین هوش هیجانی و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی شهر تهران، کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، ترکیه - استانبول، شرکت مدیران ایده پردازان پایتخت ایلیا.

ملکی، حمید (۱۳۹۵). رابطه بین هوش هیجانی و خلاقیت در بین دانش آموزان دوره متوسطه، فصلنامه پژوهش در نظام های آموزشی، دوره ۱۰، شماره ۳۳، ص ۲۰۹-۱۹۰.

نوفروستی، اعظم و معین الغریابی، فاطمه (۱۳۸۹). هوش هیجانی و خلاقیت در دانشجویان، روانشناسی تحولی (روانشناسان ایرانی) دوره ۷، شماره ۲۶.

همایی، رضوان؛ حیدری، علیرضا؛ بختیارپور، سعید و برنا، محمدرضا (۱۳۸۸). رابطه انگیزه پیشرفت هوش شناختی، هوش هیجانی، سوابق تحصیلی و متغیرهای جمعیت شناختی با عملکرد تحصیلی دانشجویان، یافته‌های نو در روانشناسی (روانشناختی اجتماعی)، دوره ۴، شماره ۱۲.

هوشمندان مقدم فرد، زهرا؛ شمی، علی و اخبار، اسماعیل (۱۳۹۵). تأثیر انگیزه کامیابی، هوش هیجانی و خلاقیت بر پیشرفت تحصیلی هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان زنجان، فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۳۹.

AGARWAL (2013) CREATIVITY OF SENIOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN RELATION TO THEIR EMOTIONAL INTELLIGENCE. *JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH*. 5(3).

ALAM, M. (2013) EMOTIONAL INTELLIGENCE AND CREATIVITY OF SCHOOL STUDENTS OF DARBHANGA DISTRICT OF BIHAR. *JOURNAL OF COMMUNITY GUIDANCE & RESEARCH*. 30 (3).

ANAND, A., & KAVITA (2012). RELATIONSHIP OF ACADEMIC PERFORMANCE OF PROSPECTIVE TEACHERS WITH ACHIEVEMENT MOTIVATION, EMOTIONAL INTELLIGENCE AND CREATIVITY. *RESEARCHER'S TANDEM*. 3 (11).

ARORA, M. R. (2016). EMOTIONAL INTELLIGENCE OF ADOLESCENTS IN RELATION TO CREATIVITY. *IMPERIAL JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH*, 2(4).

BAR-ON, R. (1997); A MEASURE OF EMOTIONAL AND SOCIAL INTELLIGENCE IN CHICAGO. *CANADIAN JOURNAL OF BEHAVIOR SCIENCE*, 18, 123-137.

BESHARAT.ET.AL (2006) SHOWED THE RELATION BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND ACADEMIC ACHIEVEMENT. RESULTS OF SOME STUDIES SUCH AS THOSE BY LAVASANI.ET.AL

GUJJAR, A. A., NAOREEN, B., ASLAM, S., & KHATTAK, Z. I. (2010). COMPARISON OF THE EMOTIONAL INTELLIGENCE OF THE UNIVERSITY STUDENTS OF THE PUNJAB PROVINCE. *PROCEDIA-SOCIAL AND BEHAVIORAL SCIENCES*, 2(2), 847-853.

JAYARAM, K. (2013). QUALIFICATIONS, TEACHING EXPERIENCE AND CREATIVITY SCORE AMONG SECONDARY SCHOOL TEACHERS. *EXPERIMENTS IN EDUCATION*. 41 (2).

JENAABADI, H. (2014); STUDYING THE RELATION BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND SELF ESTEEM WITH ACADEMIC ACHIEVEMENT. *JOURNAL OF SOCIAL AND BEHAVIORAL SCIENCES*, 114, 203-206.

ROBINSON, J. R., WORKMAN, J. E., & FREEBURG, B. W. (2019). CREATIVITY AND TOLERANCE OF AMBIGUITY IN FASHION